

Memo

Ongediplomeerde uitstroom vo / instroom mbo (2017) in Rijnmond

De mbo-instellingen zijn zeer terughoudend met de toelating van ongediplomeerde vmbo-leerlingen. Voor ongediplomeerde vmbo-ers loopt in het algemeen de route naar het mbo via de entreeopleiding. In dit memo wordt eerst het wettelijk kader toegelicht, gevolgd door enkele kenmerken van de entreeopleiding. Daarna wordt de procedure beschreven om toch ongediplomeerd tot het mbo te worden toegelaten. Tot slot wordt per vmbo-leerweg een aantal mogelijke situaties beschreven die de richting aangeven voor een gesprek dat met een ongediplomeerde leerling en de ouder gevoerd zal worden.

Wettelijk kader: leerplicht en kwalificatieplicht

Het voortgezet onderwijs heeft de taak alles te doen om leerlingen gediplomeerd uit te laten stromen, pas als er meerdere (gemotiveerde en gedocumenteerde) interventies niet het gewenste succes hebben gehad, kan overwogen worden de leerling ongediplomeerd van school te laten gaan.

De regelgeving is hierover ook duidelijk.

- Jongeren moeten tot hun 16^e jaar vijf dagen per week naar school. (Leerplichtwet 1969 artikel 3)
In bijzondere gevallen kan leerplicht ontheffing verlenen zodat de leerling niet als vsv-er geregistreerd wordt.
- Als de leerling nog geen startkwalificatie (diploma mbo-niveau-2, 3 of 4, havo of vwo) heeft, blijft deze tot 18 jaar op een vmbo of mbo ingeschreven (kwalificatieplicht). (Leerplichtwet 1969, artikel 4a)
Indien een vmbo-leerling die reeds 18 jaar (en nog geen 23) zich wil uitschrijven zonder dat er een vervolgopleiding bekend is, wordt dat aan de RMC-coördinator gemeld (Wet Voortgezet Onderwijs, artikel 28a).
NB. Dit geldt in gelijke mate voor jongeren die het vmbo verlaten als voor jongeren die (ongediplomeerd) havo of vwo willen verlaten.
- De school schrijft een leerling pas uit als deze op een andere school is ingeschreven. (Leerplichtwet 1969, artikel 10)
- Er is geen sprake meer van een maximale verblijfsduur op het vmbo, de verblijfsduur kan dus geen formele reden zijn een leerling te vragen te vertrekken.

De opzet van de Entreeopleiding in hoofdpunten

- Opleiding van 1 jaar, met twee uitstroomrichtingen (mbo-2 of werk) afhankelijk van het te behalen taal- en rekenniveau (referentieniveau 2F).
- Toegang **uitsluitend** voor jongeren **zonder** diploma vmbo, zonder diploma mbo-1 en zonder startkwalificatie.
- De student kan binnen 4 maanden een negatief bindend studieadvies krijgen. Een student die een bindend studieadvies krijgt, moet de opleiding verlaten en kan enkele jaren geen bekostigd onderwijs volgen.
- De doelgroep van de entreeopleiding.
  - De pro-leerlingen voor wie entreeonderwijs het meest passende vervolgonderwijs is, indien zij een positief advies van de leverende school hebben.
  - De ongediplomeerde vso-leerlingen (uitstroomrichting vervolgonderwijs), indien zij een positief advies van de leverende school hebben.
  - Ongediplomeerde vmbo-leerlingen die op 31 juli voorafgaand aan de start van Entreeonderwijs 16 jaar of ouder zijn.
  - De ISK-leerlingen en vluchtelingen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen.
  - Cliënten sociale diensten (tot 30 jaar) zonder de juiste vooropleidingseisen voor niveau 2 of hoger.

- Werknemers Sociale Werkbedrijven in het kader van het scholings- en uitplaatsingsbeleid van deze bedrijven.
- Werknemers van bedrijven zonder passende vooropleiding waarbij Entree onderwijs als opstap kan dienen om door te stromen naar niveau 2.

In de regio Rijnmond wordt de entreeopleiding aangeboden door het Albada College en Zadkine (Startcollege), Lentiz, Edudelta en STC.

Ongediplomeerde toelating tot mbo niveau-2, -3 en -4 van leerlingen die gezakt zijn voor het examen in hoofdpunten

- Het is voor de ongediplomeerde vmbo-leerling van groot belang dat deze toch een vo-diploma behaalt, dat kan (voor vmbo-tl) via vavo, of wellicht met extra ondersteuning door het samenwerkingsverband.
- Het mbo is terughoudend met toelaten van ongediplomeerde leerlingen tot niveau-2-3-4.
- Het mbo mag ongediplomeerde leerlingen toelaten op basis van hun procedure ongediplomeerde instroom. Onderdeel van de procedure is een geschiktheidsonderzoek.
- Er is géén recht op een geschiktheidsonderzoek, de mbo-instelling beslist hierover.
- Ongediplomeerde vso-leerlingen (uitstroomrichting vervolgonderwijs) nemen over mogelijke toelating contact op met de gekozen opleiding.

Afhankelijk van het verloop van het intakegesprek kan een leerling in aanmerking komen voor een geschiktheidsonderzoek. De procedure ziet er bij het Albada College en Zadkine dan als volgt uit.

a. Aanvraag door middel van een formulier en bijhorende bewijsstukken en aanbevelingen van de school van herkomst.

b. Dan volgt de onderzoeksfase. Deze kan bestaan uit een motivatiegesprek, studie en leesvaardigheids-onderzoek aangevuld met specifieke testen voor opleiding of beroep.

c. Daarna volgt een besluit over toelating op een specifieke mbo-opleiding (locatie) op niveau 2 of hoger.

NB. Het STC en Lentiz kennen een vergelijkbare procedure; STC laat ongediplomeerden uitsluitend toe tot niveau-2-opleidingen. Neem over toelating tot de overige vakscholen en de aoc's contact op met de betreffende opleiding.

De praktijk per vmbo-leerweg

Hieronder wordt een aantal mogelijke situaties beschreven die de richting aangeven voor een gesprek dat de school zal voeren met de leerling en de ouders en voor het gesprek in het samenwerkingsverband en in de scholen voor voortgezet onderwijs. Aan de beschrijvingen kunnen geen rechten ontleend worden. Bijna altijd kleuren de leerlingkenmerken en de persoonlijke omstandigheden de keuzes die gemaakt zullen moeten worden.

De basisregel is dat de school de leerling - ongeacht de leeftijd - steunt een vmbo-diploma te behalen.

Je bent gezakt voor het vmbo-examen basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-basis)

Je bent nog geen 18 jaar Je hebt geen bijzondere (onoverkomelijke) moeite met het tempo en de leerstof	Je doet de 4 ^e klas vmbo-basis over.
Je bent gezakt omdat je moeite hebt met het tempo en de leerstof en/óf omdat je problemen hebt die je verhinderen goed je schoolwerk te doen én je bent op 1 augustus 16 jaar of ouder	Je vraagt toelating tot een entreeopleiding.
Je wordt komend jaar 18 én je voldoet aan de niveau-eisen voor Nederlands en rekenen én je hebt werk gevonden bij een bedrijf dat je een leer-werkovereenkomst wil bieden.	Je vraagt bij de opleiding waarvoor je je wilt aanmelden een geschiktheidsonderzoek te mogen doen met de bedoeling tot een mbo-bbl-opleiding-niv.-2 te worden toegelaten.

Overwegingen

Als een leerling zonder vo-diploma aan een mbo-niv.-2-opleiding zou beginnen, loopt hij een risico. Als de opleiding zou mislukken dan heeft hij (ivm. de maximale bekostigde verblijfsduur op het mbo) minder mogelijkheden om ooit nog een opleiding af te maken. Een vmbo-diploma of werk reduceren de risico's. In sommige gevallen is de keuze voor een entreeopleiding verstandig, maar in het algemeen hebben leerlingen onder de 18 jaar meer baat bij het gestructureerde klimaat van het vmbo dan de ruimte op het mbo.

Leerlingen met een complexe problematiek op meerdere leefgebieden en/of een ernstig motivatieprobleem hebben een andere behoefte dan doubleren, ook 'afstromen' helpt hen niet. Treedt voor deze leerlingen in overleg met de overstapcoach en/of de entreeopleiding om de mogelijkheden voor deze leerling te bespreken.

Je bent gezakt voor het vmbo-examen kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-kader)

Je bent nog geen 18 jaar Je hebt geen bijzondere (onoverkomelijke) moeite met het tempo en de leerstof	Je doet de 4 ^e klas vmbo-kader over.
Je bent nog geen 18 jaar Je hebt moeite met het tempo en de leerstof	Je doet de 4 ^e klas over in de basisberoepsgerichte leerweg.
Je weet wat je wilt worden en stroomt door in je eigen sector én je hebt je voor 1 april aangemeld voor een mbo-opleiding, je hebt een intakegesprek gehad en zou met een diploma toelaatbaar zijn geweest én je bent gezakt door een onvoldoende voor een vak dat niet essentieel is voor deze opleiding	Je doet de 4 ^e klas vmbo-kader over, of de 4 ^e klas basis. In bijzondere gevallen meld je je bij de opleiding waarvoor je je al had aangemeld dat je gezakt bent en vraagt een geschiktheidsonderzoek aan.
Je wordt komend jaar 18 én je voldoet aan de niveau-eisen voor Nederlands en rekenen én je hebt werk gevonden bij een bedrijf dat je leerwerkovereenkomst wil bieden	Je vraagt de opleiding waarvoor je je wilt aanmelden een geschiktheidsonderzoek te mogen doen met de bedoeling tot een mbo-bbl-opleiding te worden toegelaten.

Overwegingen

De vmbo kader-leerlingen hebben doordat ze kennisgemaakt hebben met beroepen een voorsprong op de vmbo-gl en tl-leerlingen. Als ze hun opleiding in dezelfde richting willen voortzetten dan zou dat kansrijk kunnen zijn. Met de juiste motivering en voldoende bewijs dat de leerling het niveau aankan (dus weinig tekortpunten), kan een mbo 2 opleiding besluiten een leerling toch toe te laten via de procedure ongediplomeerde instroom.

Leerlingen met een complexe problematiek op meerdere leefgebieden en/of een ernstig motivatieprobleem hebben een andere behoefte dan doubleren, ook 'afstromen' helpt hen niet. Treedt voor deze leerlingen in overleg met de overstapcoach en/of de entree-opleiding om de mogelijkheden voor deze leerling te bespreken.

Je bent gezakt voor het vmbo-examen gemengde of theoretische leerweg (vmbo gl of tl; mavo)

Je bent nog geen 18 jaar en je weet eigenlijk nog niet zo goed wat voor opleiding je wilt gaan doen; Je hebt geen bijzondere (onoverkomelijke) moeite met het tempo en de leerstof	Je doet de 4 ^e klas vmbo-gl of tl over
Je bent met slechts 2 vijfen gezakt en weet welke opleiding je wilt gaan doen én je hebt je voor 1 april aangemeld voor een mbo-opleiding, je hebt een intakegesprek gehad en zou met een diploma toelaatbaar zijn geweest én je bent gezakt door een onvoldoende voor een vak dat niet essentieel is voor deze opleiding	Je meldt bij de opleiding waarvoor je je al had aangemeld dat je gezakt bent en vraagt om toelating via de procedure ongediplomeerde instroom. Bij TL is er ook de mogelijkheid om toegang tot 'alvast mbo' aan te vragen, je doet de onvoldoende vakken over op het vavo en

	begint alvast aan de mbo-opleiding van je keuze.
Je weet welke opleiding je wilt gaan doen én je hebt je voor 1 april aangemeld voor een mbo-opleiding, je hebt een intakegesprek gehad en zou met een diploma toelaatbaar zijn geweest én je bent gezakt door een onvoldoende voor een vak dat niet essentieel is voor deze opleiding	Je gaat het gesprek aan met de opleiding waarvoor je je al had aangemeld en vraagt of je toch toelaatbaar bent, misschien ben je toelaatbaar op niv.-3, i.p.v. op niv.-4. Je volgt de procedure ongediplomeerde instroom. Mocht dat niet lukken dan doe je de 4 ^e klas over.
Je wordt komend jaar 18 jaar én je voldoet aan de niveau-eisen voor Nederlands en rekenen én je hebt werk gevonden bij een bedrijf dat je een leer-werkovereenkomst wil bieden	Je vraagt de opleiding waar je je hebt aangemeld te mogen instromen volgens de procedure ongediplomeerde instroom met de bedoeling tot een mbo-bbl-opleiding- te worden toegelaten.
(alleen voor TL) Je bent al een keer blijven zitten (en/of je bent al eerder voor het examen gezakt), je bent erg gemotiveerd om een vmbo-t diploma wilt halen én je kunt goed zelfstandig werken	Je doet de 4 ^e klas vmbo-tl over op het vavo

Overwegingen

De leerlingen vmbo-gl en tl zullen als het enigszins kan een 3 (of 4-)jarige niv-4-opleiding gaan volgen en krijgen een groot (duur) probleem als zij studievertraging oplopen. Voor hen geldt nog meer dan voor anderen dat zij eerst een vmbo-diploma moeten halen.

Als de leerling de procedure ongediplomeerde instroom bevredigend doorloopt, is de leerling toelaatbaar tot de gekozen opleiding.

Het is zeer de vraag of een entreeopleiding voldoende uitdaging biedt voor de (G)TL-leerlingen.

Leerlingen met een complexe problematiek op meerdere leefgebieden en/of een ernstig motivatieprobleem hebben een andere behoefte dan doubleren, ook 'afstromen' helpt hen niet. Treedt voor deze leerlingen in overleg met de overstapcoach en/of de entree-opleiding om de mogelijkheden voor deze leerling te bespreken.

Overige situaties

Je bent blijven zitten in 3-vmbo-kader en je hebt grote problemen met Nederlands en/of met rekenen	Je vraagt toelating tot 3-vmbo-basis
Je bent blijven zitten in 3-vmbo-tl of 3-vmbo-gl en je hebt grote problemen met Nederlands en/of met rekenen	Je vraagt toelating tot 3-vmbo-kader
Je bent blijven zitten in 3-havo en nog niet eerder blijven zitten Je hebt (o.a.) grote achterstanden bij Nederlands en rekenen en de leraren twijfelen of je in 3 jaar het havodiploma gaat halen maar geven een positief advies voor 4-vmbo-tl Idem, maar je leraren geven je geen positief advies voor 4-vmbo-tl	Je vraagt toelating tot 4-vmbo-tl Je vraagt toelating tot 3-vmbo-tl
Je bent blijven zitten in 3-havo en bent al eens eerder blijven zitten Je hebt grote achterstanden bij Nederlands en rekenen Je leraren geven je een positief advies voor 4-vmbo-tl Je leraren geven je geen positief advies voor 4-vmbo-tl	Je vraagt toelating tot 4-vmbo-tl Je vraagt toelating tot 3-vmbo-tl
Je hebt het programma van een Internationale Schakelklas gevolgd Je hebt grote achterstanden bij Nederlands maar je zou verder goed in staat zijn een mbo-opleiding te volgen.	Je gaat het gesprek aan met de vertegenwoordigers van de opleiding van je keuze om te bepalen wat de beste route is.
Je bent blijven zitten in havo-4 en hebt al eerder een jaar overgedaan. Je leraren geven je geen positief advies om havo-4 over te doen.	Je hebt - op basis van het overgangsbewijs van 3 naar 4 havo recht op toelating tot een mbo-opleiding niveau-4

Overwegingen

Het gaat altijd om bijzondere situaties die eerder maatwerk vragen dan de simpele antwoorden die hier boven staan. Leerlingen met een complexe problematiek op meerdere leefgebieden en/of een ernstig motivatieprobleem hebben een andere behoefte dan doubleren, ook 'afstromen' helpt hen niet. Treedt voor deze leerlingen in overleg met de overstapcoach en/of de entree-opleiding om de mogelijkheden voor deze leerling te bespreken.

Aanbevelingen aan het vmbo en het mbo

- Bespreek het beleid van de school / het college naar aanleiding van de genoemde voorbeelden. Communiceer het beleid naar medewerkers en leerlingen.
- Onderzoek of er binnen vo-scholen (of binnen groepen van vo-scholen of regio's) een traject (klas) aangeboden kan worden met een specifiek pedagogisch klimaat dat gericht is op het hervinden van motivatie en een goede voorbereiding op de keuze van een vervolgopleiding (LOB). *(NB. voor leerlingen die 'te licht' zijn voor de plusvoorziening.)*
- Onderzoek of er binnen de vo-scholen (of binnen groepen van scholen) in samenwerking met mbo-instellingen alternatieve routes ontwikkeld kunnen worden.
- Maak gezamenlijk afspraken over doorgaande leerroutes voor leerlingen die niet of met grote moeite de vmbo basisberoepsgerichte leerweg (lwt) kunnen afronden.
Het bbl-lwt-diploma geeft de leerlingen het recht op doorstroming in een verwante opleiding. In de praktijk blijkt er soms een probleem bij het vinden of het volgen van een vervolgopleiding. Omdat zij een vmbo-diploma hebben, zijn zij niet toelaatbaar tot het entreeonderwijs. Maak - zo mogelijk voordat de leerling met het leerwerktraject start - met de vervolgopleiding goede (vakinhoudelijke) afspraken.
- Maak gezamenlijk afspraken over de ongediplomeerde uitstroom uit VM2, Vakmanschapsroute en Technologieroute.